Draginja, draginja...

Povsod slišimo danes to besedo, ki vzbuja strah in skrb pred bodočnostjo. Na obrazih delavcev ter privatnih in državnih nameščencev je zarezale globoke gube...

Draginja je posledica sedanje vojne, ki pretresa ves svet in življenje na njem, predvsem pa že resno ogroža človeštvu njegovo življenjsko bitnost. Cene rastejo poljedelskim in industrijskim proizvodom vsak dan bolj, in najnujnejše življenjske potrebščine imajo danes tako visoke cene, kot jih nismo pri nas še nikdar beležili.

Naša država je bogata prav na vsem, kar potrebujemo za solidno življenje, in gotovo bi bile cene vse drugačne in stalnejše, ako ne bi toliko izvažali. Cena moki se viša kjub temu, da imamo pri nas bogato žitnico, iz katere bi prejemali vsi naši državljani dober in cenen kruh. Pa tudi krompirja, jajc, fižola, mleka itd. je vedno manj za isto skromno vsoto, ki je bila do sedaj na razpolago družinam. Posebno čudežne skoke delajo cene mesu, slanini, masti in olju, človeku se zde skoraj neverjetne ob mislih na bogastvo naših živinskih in prašičjih staj. Dražje je seveda postalo tudi platno, blago, usnje, obleka, obutev, perilo ter vse druge drobnarije za vsakdanje življenjske potrebe, ki so že nekaj let imele stalne cene. Drago je sadje, draga je zelenjava. Danes je že nekako prešlo v modo višati cene, in prav nič čudno se nam že več ne zdi, ako vidimo danes kak predmet v izložbi označen z višjo ceno kakor pa jo je imel včeraj, ker smo se morali itak gotovim potrebam odpovedati.

Nič ni potem čudnega, da se polašča širokih krogov ljudstva globoka in upravičena vznemirjenost, saj nad tri četrtine prebivalstva naše države ima take dohodke, da bi še v normalnih časih komaj zadostovali za zelo borno stanovanje in skromno hrano. Draginja narašča in danes že lahko trdimo, da je narasla v primeri s cenami lanskega septembra za 20 do 25 %, predvsem cene masti, mesu in kruhu. Doživljamo grenko resnico, da se draže najvažnejša in najpotrebnejša živila...

... A naši prejemki?... Že pred sedmimi meseci, t. j. pred začetkom sedanje vojne, niso zadostovali ter so bili globoko pod življenjskim minimumom, tem manj ustrezajo današnjim življenskim prilikam. V tem leži vzrok današnji zbeganosti in živčni razrvanosti naših družin.

Zaradi povišanja cen se mora državni nameščenec omejevati pri hrani, obleki in drugod. Njegova družina strada, njegovi otroci v »stoletju otroka« propadajo radi pomanjkanja socialnih dobrin. Državni nameščenec leze v dolgove, a za ohranitev golega življenja se je moral odpovedati vsem kulturnim dobrinam dvajsetega stoletja. Zaradi pomanjkanja hrane se je že marsikje razbohotila socialna bolezen — jetika in druge bolezni, popolno gorje je v hiši. Uspešno zdravljenje stane veliko, zato nastajajo novi dolgovi. Pri naraščajoči draginji si morajo družine prišteditи pri že itak skromni hrani, kurjavi, obleki, obutvi in če treba tudi pri stanarini s tem, da se seli v kleti, podstrešja in drugam. Tako propadajo osnovne celice države — družine, telesno in duševno, propadajo ob pogledu na bogastvo lastne zemlje, a z njo se slabi življenjska sila in odpornost našega naroda.

Porastu cen za najvažnejše življenjske potrebščine bi morale oblasti postaviti neke meje, v pogledu brezobzirnega navijanja cen bi morala nekaj ukreniti. Polovični ukrepi škodujejo več kakor pa koristijo. Tako doživlja velika večina naroda, da mora vsakdanji kruh preplačati, dočim nekateri iz tega delajo dobre kupčije, dejstvo, ki označujejo naše socialne prilike za slabe in ki bodo narodno maso popolnoma demoralizirale. V nekem časopisu smo celo lahko čitali, da so celo v vojskujočih se državah poskočile cene komaj za stoti del tega kakor pri nas, ker smatrajo države življenjske pogoje delovnega ljudstva za eno najvažnejših državnih brig.

Predvsem bi morala država zvišati svojemu nameščencu prejemke, in sicer za toliko, za kolikor procentov so se podražila živila in druge življenjske potrebščine. Vsem nameščencem bi se moral izboljšati življenjski standard z isto doslednostjo, kakor so svoječasno znižali jim draginske doklade, češ da so cene življenjskim potrebščinam padle. Ako prejemki državnega nameščenca niso že pred sedmimi meseci, t. j. pred začetkom sedanje vojne, življenjskim prilikam, toliko manj ustrezajo današnjim. Nastopil je čas, ko so državni nastavljenci pred težko preizkušnjo, katere brez povišanja prejemkov ne bodo mogli prenesti, ker čut samoohranitve tega več ne bo dopuščal.

Organizacije državnih nastavljencev niso pri poslabšanju življenjskih prilik držale rok križem, temveč so dejanski položaj svojega članstva dosledno analizirale na posameznih konkretnih primerih. Vsaka stroka ima sicer še svoje posebne zahteve, vendar imajo v načelu enake zahteve: ukinitev težkih življenjskih prilik s takojšnim povišanjem prejemkov. Svoje zahteve so organizacije izročile v posebni resoluciji merodajnim faktorjem, toda na žalost je ostalo le vse pri obljubah.

Najvažnejše, tako rekoč življenjsko potrebne zahteve učiteljskega stanu, ki ima zaradi svojega poslanstva med narodom še posebne zahteve, so razvidne iz resolucije, ki je bila poslana na merodajna mesta z zadnjega velikega učiteljskega zborovanja v Trbovljah. V resoluciji zahtevamo učitelji izboljšanje in ureditev gmotnega položaja z rednim avtomatičnim napredovanjem, ukinitev tretjega draginjskega razreda, stalnost na službenem mestu, vrnitev rodbinskih doklad za žene in zvišanje doklad na otroke, priznanje polnih prejemkov poročenim učiteljicam, preprečenje nepotrebnega dviganja cen življenjskim potrebščinam ter uveljanjanje zakona proti korupciji. Vse navedene zahteve označujejo težko atmosfero, v kateri mora živeti in delati naše učiteljstvo, ki ne trpi samo na pomanjkanju telesne in duševne hrane, temveč mu je otežkočeno normalno delo in je radi ukinitve stalnosti podvrženo prestavljanju. Zato je nujno in potrebno, da učiteljstvo stalno zahteva izpostavo znosnejših razmer v zavesti, da današnje ne škodujejo samo njemu, temveč tudi narodu, med katerim delajo in pred katerim odgovarjajo za svoje delo.

Naš klic po zvišanju prejemkov in znosnejših delovnih razmerah je upravičen, je dejstvo, preko katerega ne bo več mogoče iti, kakor tako, da se bo zahtevam zadostilo. Merodajni krogi so priznali današnje težke življenjske prilike v trenutku, ko so nekaterim panogam delavcev in državnih nastavljencev malenkostno povišali plače. Priznanje težkega položaja mora veljati za vse sloje v državi brez razlike!

Slovensko učiteljstvo in drugi državni nastavljenci upravičeno pričakujejo izboljšanje življenjskih prilik, da bodo po vseh pretresih in preizkušnjah zaživeli življenje, ki bo vredno človeškega dostojanstva.

Grobokopi avtoritete

Tovariš urednik! Medtem, ko se tudi v naši mili domovini nekaterniki z vsemi silami bore zoper prekucuške ideje in struje raznih »-izmov«, izvirajočih od skrajne leve pa do skrajne desnice, bore pa tako, da opozarjajo na avtoriteto oblasti in avtoriteto svojo, rušijo z velikim vikom in krikom avtoriteto učiteljskega stanu, ki je — tega vendar ne bo nihče tajil! — posebno v podeželju obenem tudi **predstavnik določene državne oblasti.** Pa ljuti napadi v tednikih, ki jih radi beró (ali pa tudi ne...) na kmetih! O ljubi Jezus, koliko greše ti ljudje s svojimi napadi na račun avtoritete sploh, ne glede na to, da je laž ali neresnica ali natolcevanje že samo po sebi velika zlobnost, velika krivda! Želimo: Bog jim odpusti te grehe! Toda, da utegnejo postati ti individuji grobokopi avtoritete sploh (so pa predvsem grobokopi samega sebe), pa je druga stvar, mimo katere ne bi nihče smel lahkomiselno ne z besedo, ne z dejanjem. Naš »Učiteljski tovariš« je o tem že veliko pisal, žal brez uspeha. Zato te vprašam, tovariš urednik: Se ti li ne zdi, da je vsa naša borba, leto za letom v isti obliki in vsebini in z istimi krogi se ponavljajoča, bob ob steno? Ali se izplača? Roko na srce: Ne! In zaradi tega sem mnenja, da v bodoče na nobeno neslanost (pa naj je še tako gorostasna!) ni treba več reagirati! Pametni naj popusti! Naj govorijo, naj pišejo, naj imajo veselje, Bog jim daj za vse še mnogo let dobrega zdravja! Naj le uganjajo svoje prešerne norčije, tako rekoč kar naprej po začrtani poti!... Nič zato, da so grobokopi avtoritete! Kdor se zadnji smeje, pa se tako najlepše smeje!... Kaj praviš, tovariš urednik, ali ni vse skupaj špasno? P.

Cene se dvigajo, morala pada

Draginja raste. Kar v magacinih, od ure do ure, se podraži blago. Čudovita draginja. Lepo nas je sicer potolažila notica po časopisju, da se cena soli ne bo dvignila. Veseli smo bili lepe izjave. Toda: človek ne živi samo od soli, temveč tudi od moke, masti, olja, mesa, mleka, masla itd. Zmanjkuje že vsega, kar je potrebno za našo hrano, zmanjkuje — radi draginje. Da, čez noč! In vemo: Nekaj ni v redu. Nekdo se igra s to stvarjo. Ne, nekdo izkorišča nesrečni evropski položaj! V času, ko se ves narod pripravlja na odpor zoper eventualno nadlogo, se nekdo redi na ta račun. V duhu jih že gledamo, site, dobro rejene, zdrave vojne dobičkarje, ki jim vojna hasne. Vseeno, kateri so: ali krščeni ali obrezani, ali ravno- ali krivonosi — kakršni so, so krvosesi, ki ni vredno, da žive, in ki jih je treba eksemplarično kaznovati najmanj z isto kaznijo, kakor sovražnika domovine, izdajalca ali vojnega beguna. To zahtevamo od vlade: močno roko nad temnimi elementi, ki jim je tudi za domovino v najtežjih dneh edina domovina njih nenasitni trebuh! Nenasitni egoizem, radi katerega širokе ljudske množice toliko trpe! Ne samo danes, temveč vedno! Še je čas, da vlada udari! Udarec bodi učinkovit! Nekdo mora propasti: naj bodo to rajši krvosesi, navijalci cen, temni elementi, ki se radujejo vojne! Ves narod, vsa država, bo kakor en mož za vlado, in strnjeno bomo stali za vsemi, ki si bodo upali tej hidri streti glavo! Tej hidri, namreč draginji in nje očetom. Pa še nekaj: Boj proti draginji zahteva takojšnjo akcijo. Toda ne sme se začeti od spodaj, pri branjarjih in malih trgovčičih! Ne, hidro je treba udariti pri — glavi! In tudi ne z dolgočasnim sejanjem, temveč z učinkovitim dejanjem!

Zavestno dojemanje vzročnosti življenskih pojavov je izhodišče uspešnejšemu delu

Delo v strokovnem kmetijskem tečaju za učitelje kmečko nad. šol ne napreduje samo v pridobivanju snovi iz kmetijskih panog, ampak tudi v notranji izgradnji učiteljev-udeležencev za čim kvalitetnejšo usposobljenost pri smotrenem dvigu našega podeželja. Tečajnike je obiskal tudi višji šolski svetnik za kmečko nadaljevalne šole g. Krošl. Nudil jim je priznanja v njihovem dosedanjem delu, kakor tudi pobude za nadaljnje delo.

Važna je ugotovitev, da ni dovolj ako kmeta samo poučimo kako in kaj naj dela. Tudi če bo kmet po teh navodilih delal, ne bo imel vedno uspehov, ker ne bo poznal vzrokov in zakonitosti, ki to delo narekujejo. Nujno je, da našega kmeta uvedemo tudi v umevanje vzročnosti kakor v kmetijskem gospodarstvu, tako tudi v pojmovanju vseh ostalih življenjskih panog. Le tako bo položen temelj probujenju slovenskega podeželana. Kmet bo nehal biti žrtev dnevnih klik in se bo dvignil iz pasivnih odnosov do aktualnosti življenja k aktivnemu poseganju v krojenju svojega položaja. **Napačna je misel, da je za pravilno dejstvovanje potrebno obsežno spominsko znanje. Vzmeti, ki spraščajo sile teže predvsem v zavestnem dojemanju vzročnosti in povezanosti življenjskih pojavov.**

Že iz navedenega je umljivo, da bo učitelj pri delu na vasi v vsej danosti upošteval domače vaške razmere. Razen vplivov iz mesta jih ustvarjata predvsem zemlja in tradicija. Pri njih spoznavanju se bo vglobil tudi v vzroke njihovega nastanka in našel enostranosti preteklosti, ki bodočnosti ne odgovarjajo. Vse to mu bo koristilo pri oblikovanju metode dela na vasi.

V tem delu bo učitelj ugotovil kaj je za kraj najprimernejše. Videl bo ne samo številne pomanjkljivosti v prehrani in higijenskih razmerah, ampak tudi pogrešenosti v razcepljenosti »kulturnih smeri« v našem podeželju. Ako bo vsem tem dejstvom segel malo do jedra, bo prišel ne samo do točnih podatkov o vsem krajevnem življenju in njega povezanostjo z vsemi domačimi in svetovnimi dogodki ter problemi, ampak bo odkril tudi osnovno stališče, ki edino nudi možnosti resničnega izhoda iz vedno slabšajočih se prilik.

V vsakem kraju naj bi učiteljstvo ustvarilo načrt za smotreno in načrtno delo pri dviganju svojega šolskega okoliša. Načrt naj bi temeljil na predhodnem **temeljitem študiju krajevnih razmer** in bi naj zajel vse krajevno življenje kot celoto. Potem bi prišli tudi v okom križnemu ognju nasprotujočih si interesov »dobrotnikov ljudstva« na našem podeželju. Učitelj bi ne bil več figura na šahovski deski, kjer se prestavlja zaradi uspešne igre, ampak polnovreden člen življenjske celote.

Stalno slabšanje življenjskih razmer ruši še tisti drobec družabnih moralnih odnosov, ki so bili temelji obstoja dosedanje družbe. **V tem ozračju ni življenjski položaj učiteljstva nič ugodnejši nego beda kmeta in delavca. Kakor učitelji zaman čakamo na naše stanovske pravice, tako tudi mali človek podeželja brez upov izboljšanja gleda na težave svojega življenja.**

Vsak, ki prodira v vzročnost sodobnih življenjskih pojavov in situacij ter išče koraka k resničnemu vsestranskemu napredku je mlad, če ne drugače, vsaj po duhu. Velika vrednota mladosti je brezkompromisen zagon v delo. **Mladi učitelji, zbrani na strokovnem kmetijskem tečaju čutimo, da moramo v poznavanju življenja seči globlje, da bodo iz tistih spoznanj, ki jih današnji nered izigrava izšle pobude za resničen korak naprej.**

Š. I.

Vzgojitelji na meji

V času, ko se v enem delu slovenskega časopisja večkrat čita o nalogah in delu učiteljstva med narodom, vse to v zvezi z napadi, se je zbralo med drugimi tudi učiteljstvo sreza ljutomerskega na zborovanju v Kapeli pri Radencih, da se pogovori o težavah in uspehih oziroma neuspehih svojega dela v šoli in izven nje. Po oficielnem delu zborovanja se je, zadovoljno z rezultati, podalo učiteljstvo k skupnemu obedu, kjer se je zadržalo delj časa v privatnem razgovoru. Obed je bil lepo pripravljen, želodčki potolaženi, in učitelj bi ne bil učitelj, če ne bi v takem prijetnem kramljanju tudi zapel nekaj pesmic. Tako je bilo prijetno, da je uvidel tovariš Lovšin iz Ljutomera potrebo, da je izpregovoril nekaj besed o lepi navadi slovenskega učiteljstva, da se večkrat zbere, se spoznava in s tem utrjuje duha v skupnosti in v borbi za blagostanje svojega stanu in naroda. Kakor v minulih časih, tako da se počuti tudi danes, ko vidi toliko tovarišev složnih in veselih, ko morejo potožiti svoje gorje, ki ga morda v svojem službenem kraju ne morejo, ker nimajo človeka, ki bi jih tako razumel kot more razumeti le tovariš — tovariša. Pesem »Zdravica« je bila najlepši odgovor na odkrite besede tov. Lovšina.

Tudi tov. Richter, upravitelj iz Štrigove, ki je vesten in res reden obiskovalec vseh učiteljskih zborovanj v srezu, si ni mogel kaj, da ne bi tudi on kot edini Hrvat med Slovenci — učitelji — kot se je sam izrazil — poudaril veliko zadovoljstvo, da more že preko 10 let tako lepo v slogi in prijateljstvu sodelovati s slovenskimi učitelji. Prav srečen je, je govoril — da more na tem mestu res od vsega srca pozdraviti v imenu ostalih Hrvatov — učiteljev v Štrigovi vse tovariše v srezu, posebno pa g. nadzornika F. Karbaša, saj je ravno pri njem naletel vedno na najpravičnejšega in najobjektivnejšega predpostavljenega v vsej službeni dobi, odkar je Štrigova prešla po dravsko banovino. Vedno da je našel pri njem razumevanje za težave in neprilike posebnega stališča štrigovske šole — kot po jeziku hrvatske — in da bo vedno to obdržal v najlepšem spominu, četudi bi se pripojila Štrigova, kot se to v zadnjem času čuje, pod banovino Hrvatsko.

Vsi tovariši so se veselili iskrenih besed in tudi tov. nadzornik se je tov. Rihterju zahvalil za priznanje, nakar je že ob pripravi na odhod zaorila iz srca vseh pesem »Iz bratskog zagrljaja...«

S tem je bilo najlepše dokazano, da je učiteljstvo na meji složno, da se zaveda svoje odgovornosti in pa da so neke govorice, češ da slovenske oblasti preganjajo Hrvate v našem srezu, le izmišljene. Učiteljstvo ljutomerskega sreza je pokazalo, da ve ceniti tovarištvo in pa da se zaveda vseh svojih dolžnosti na izpostavljeni severni meji.

Maž.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Ali bomo vedno čakali?

Tovariš, ki je hotel dati svojemu življenju potezo aktivnosti vseh svojih sil, je nujno zašel v nasprotja med cilji čakanja in cilji delovanja.

Pasivno sprejemanje učne snovi na učiteljišču mu je bila prva zapornica, ki naj zamre aktivno sprostitev lastne duševnosti. Pet let so se za njo kopičili nerešeni, a vedno nujnejši problemi doraščajočega intelektualca. Šola mu prirodnih sprostitev in pozitivnih usmeritev aktivnih duševnih sil ni omogočala, niti ni obračala pozornosti njegovim osebnim problemom.

Prvi korak diplomiranega abiturienta v življenje mu je odkril, da tu ni samo zapornice, ki zavira prirodni tok sil, ampak, da ga je »usposobljenost za učitelja« postavila pred nepremagljivo obzidje: ponudba na šolskem trgu je prevelika, kreditov za sprejem abiturientov učiteljišča med ljudi, dela ni. Tri leta je moral zavirati najsilnejšo željo po poklicnem udejstvovanju. Prirodne sile mladostnika so bile ponovno zavrnjene.

Hipnemu zadovoljstvu ob namestitvi je sledila reakcija na preživele težke dni brezposelnosti. Dvoletno zdravljenje na Golniku je zopet zaviralo polet mladih sil. Ko je zopet stopil pred deco, pa so mu upe izboljšanja in koristne ureditve življenja onemogočili dolgovi.

In danes? Ob zvišanju cen vseh življenjskih potrebščin za 30 %, prejema za svoje šolsko delo mesečno 6, reci: šest stotakov. Šesto leto je že učitelj - pripravnik, a zadnje neposredno sporočilo iz Beograda mu je podaljšalo rok čakanja na prevedbo v IX. skupino še za nadaljnji dve leti.

Tovariško vneto je sodeloval pri vseh prošnjah, resolucijah in zahtevah učiteljskega stanu. Upi na uspehe in omogočanje srečne delavnosti na našem podeželju so vedno usahnili v nerazumevanju odločujočih činiteljev.

Tako zopet ni možna prirodna in iskrena včlenjenost vseh sil v delo za dvig našega podeželja. Tam je ugotovil le iste zapahe in obzidja, ki ustvarjajo predele in razcepljenost ter neplodnost delovnih tokov. **Preostaja mu le, da seže globlje v dogajanje naših dni in razmisli, zakaj tako in kam naprej.**

Pri vsem tem pa razni činitelji **ne sežejo z nobeno mislijo v razmere mladega človeka. Njegova mladostna razgibanost, iniciativnost in delavoljnost naj razpada in zamira ob pomanjkanju ko brstje v suši.** Ali niso tu prezrte najosnovnejše zakonitosti človeškega življenja?

Tovariš, ki je želel v delu seči globlje in po njem dati svojemu življenju najplemenitejšo smer, mora danes bolehen in ob manjši fizični odpornosti živeti z mesečnimi 600 din v naraščajoči draginji, ko ima že vsako 18 letno pisarniško dekle zakonito minimalno plačo 1000 din.

Tovariši, tovarišice! Poglejmo v svoje položaje vsi in začutimo, da vsebine naših zahtev po takojšnih prevedbah, zvišanju plač, zaščiti in moratoriju učiteljskih dolgov niso mrtve črke pisarniškega stroja, ampak krik gažene mladosti, ki v zatiranosti svojih mladih sil v nas najsilneje kliče po priznanju in nudenju vsega, kar tudi nam pripada, ker smo tudi mi rojeni kot ljudje. Morda bodo utihnile resolucije in onemele ustnice, a ta krik po naših pravicah ne bo z nič manjšo silo plapolal k zopetnemu ravnovesju v človeški družbi.

Šiv.